

Ureja: glavni in odgovorni urednik Katarina Smodej in odbor za informiranje, ki ga sestavljajo: Stane Primožič — predsednik, Ivan Mauser — podpredsednik in člani: Olga Abramič, dipl. inž., Jošt Bajželj, Marinka Farčnik, Zlata Hummer in Slavka Rojina. Tisk: CP «Gorenjski tisk» v Kranju

LETO XV — 30. 9. 1971 — št. 9

tekstilec

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TEKSTILINDUS — KRANJ

Samoupravni sporazum podpisan

Na podlagi določb zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov (Ur. l. SRS, št. 4/71) in splošnega družbenega dogovora o načelih in merilih za presojo skladnosti samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v gospodarskih organizacijah z določili zakona (Ur. l. SRS, št. 19/71) dogovarjajo in sklepajo gospodarske organizacije združenega dela tekstilne industrije skupine predilnice, tkalnice in plemenitilnice v Sloveniji

SAMOUPRAVNI SPORAZUM o načelih in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov

Člen 1

Podpisnice sporazuma se obvezujejo:

- da bodo dohodek, ki ga ustvari delovna skupnost v določenem razdobju s proizvodnjo in poslovanjem, delile tako, da bo delitev zagotavljala razvoj in napredek gospodarske organizacije in vzpodbujala k napredku gospodarjenja,
- da bodo del dohodka, ki ga bodo po merilih tega sporazuma

Člen 3

Podpisnice s tem sporazumom določajo:

- kalkulativne osebne dohodke po stopnjah strokovne usposobljenosti delavcev,
- dodatke za posebne delovne razmere,
- stimulacijo za doseženi poslovni uspeh,
- sredstva za zadovoljevanje skupnih potreb,
- osebne prejemke, ki grejo delavcu kot povračilo stroškov.

Člen 4

Kalkulativni osebni dohodki (KOD) tvorijo temeljno postavko za izračun mase osebnih dohodkov in se določajo glede na dejansko šolsko izobrazbo delavcev, ki niso zaposleni v neposredni proizvodnji in glede na strokovno usposobljenost, določeno v splošnem aktu delovne organizacije, za delovna mesta v neposredni proizvodnji, upoštevajoč število zaposlenih in povprečni z zakonom določeni delovni čas. Podpisnice sporazuma dogovarjajo naslednje KOD po skupinah delavcev:

I. skupina:
za skupino delavcev, ki nimajo kvalifikacije in opravljajo delo, za katero ni potrebna priučitev	800,00 din
II. skupina:
za skupino delavcev, ki delajo na delovnih mestih, na katerih se opravlja delo, za katero je potrebna priučitev na delovnem mestu	900,00 din
III. skupina:
za skupino delavcev, ki so končali poklicno šolo in za skupino delavcev v neposredni proizvodnji, ki delajo na delovnih mestih, na katerih se opravlja komplicirano in raznovrstno delo, za katerega opravljanje je potrebno znanje na ravni poklicne šole	1.450,00 din
IV. skupina:
za skupino delavcev, ki so končali splošne srednje šole, tehnikume, delovodske šole, tehnične šole, tehnične srednje šole, če je trajalo to šolanje najmanj tri leta; za delavce z izpitom za visokokvalificiranega delavca in delavce, ki so opravili z zakonom predpisani strokovni izpit za pridobitev srednje strokovne izobrazbe in delavce v neposredni proizvodnji, ki opravljajo dela, za katera je potrebno znanje visokokvalificiranega delavca	1.700,00 din
V. skupina:
za skupino delavcev, ki so končali višjo šolo (I. stopnja fakultete) ali predpisani strokovni izpit za pridobitev višje strokovne izobrazbe	2.000,00 din
VI. skupina:
za skupino delavcev z diplomo visoke šole ali fakultete	2.500,00 din
VII. skupina:
za skupino delavcev, ki so po diplomi visoke šole ali fakultete opravili še javno priznано specializacijo (magistraturo)	2.700,00 din
VIII. skupina:
za skupino delavcev, ki so si pridobili doktorat znanosti	3.000,00 din
- Razvrstitev tipičnih delovnih mest v neposredni proizvodnji v I., II., III. in IV. skupini je razvidna iz priloge A.

namenile za osebne dohodke delavcev, delile tako, da bo delitev temeljila na delovnem učinku in uspehih dela vsakega posameznega delavca in na poslovnem uspehu gospodarske organizacije,

— da bodo pri delitvi dohodka uporabile tako delitveno razmerje, po katerem se bodo hitreje povečevala sredstva za sklade kakor sredstva za osebne dohodke in sklad skupne porabe,

— da bodo v programih modernizacije podjetja zagotovile sredstva za prekvalifikacijo delavcev in za odpiranje novih delovnih mest v višini, ki zagotavlja socialno varnost delavcev.

Člen 2

Dohodek ugotavljajo gospodarske organizacije z letnim zaključnim računom. V skladu s tem se smatrajo vsa izplačila in razdelitev sredstev na podlagi periodičnih obračunov le kot akontacija.

Doseženi dohodek je celotni dohodek, zmanjšan za materialne stroške, amortizacijo po predpisanih stopnjah, 3 % akumulacijo po členu 7 tega Sporazuma in za pogodbene in zakonske obveznosti.

Za delovna mesta, ki so s splošnim aktom delovne organizacije določena kot vodilna oziroma za delavce, ki so individualni izvršilni organi upravljanja, se obračunavajo kalkulativni neto mesečni osebni dohodki po dejanski strokovni usposobljenosti delavcev na tem delovnem mestu, povečani za 40 %.

Podpisnice tega sporazuma soglašajo, da povečujejo navedeni znesek kalkulativnih neto osebnih dohodkov ob koncu leta v skladu z ugotovljenimi povečaniami življenjskimi stroški, kadar Zavod SRS za statistiko ugotovi, da so se zvišali življenjski stroški več kot 5 % na leto; pri tem je treba skladno z ekonomsko politiko SRS upoštevati povečanje družbene produktivnosti dela.

Člen 5

Podpisnice sporazuma bodo za posebne delovne razmere, v katerih delavci dejansko delajo, obračunavale in izplačevale delavcem naslednje dodatke:

- za nočno delo do 40 % dodatka, toda najmanj 25 %,
- za delo v podaljšanem delovnem času do 70 %, toda najmanj 50 %,
- za redno delo v nedeljah in praznikih do 70 %, toda najmanj 30 %,
- za težavnostne pogoje dela v proizvodnih oddelkih dodatek, ki se izračuna iz števila točk za delovno mesto po prilogi B in vrednosti točke, ki je s tem sporazumom določena v višini 10 din neto mesečno.

Za težje delovne razmere se šteje: ropot preko 80 decibelov, prah (toksična atmosfera), visoka temperatura in velika sprememba temperature,

Člen 7

Za razdelitev tistega dela sredstev za osebne dohodke, ki je odvisen od poslovnih rezultatov, bodo podpisnice uporabljale faktor stimulacije, ki ga bodo izračunale po obrazcu:

$$FS = 1 + \frac{D - BKOD}{D + MFS}$$

v katerem pomeni:

- FS faktor stimulacije
- D doseženi dohodek ugotovljen po členu 2
- MFS masa fiksnih stroškov
- BKOD brutto kalkulativni osebni dohodki
- PSR povprečno angažirana poslovna sredstva (bilančni podatek)

Dovoljena masa OD (dovoljeni osebni dohodki — DOD) se izračuna na osnovi določb členov 4, 5 in 7 po enačbi:

$$DOD = (KOD + dodatki po členu 5) \times FS$$

Če bi bil FS manjši od vrednosti 1, se uporabi faktor FS = 1.

Podpisnice se obvezujejo, da bodo določila tega sporazuma pri delitvi dohodka in osebnih dohodkov uporabljale tako, da bodo ustvarjale minimalno stopnjo akumulacije 3 %, merjeno na povprečno vložena sredstva.

Podpisnice se obvezujejo, da iz naslova stimulativnega dela osebnih dohodkov, izračunanega s pomočjo faktorja stimulacije, ne bodo izplačale na leto več osebnih dohodkov kot znaša 25 % KOD z vsemi dodatki.

Člen 8

Podpisnice sporazuma se obvezujejo, da ne bodo za financiranje

- do 600,00 din neto na leto in ne manj kot 300,00 din na zaposlenega delavca za povračilo stroškov za letni dopust, v številu oskrbnih dni v počitniških domovih,
- do 50,00 din neto na mesec na zaposlenega za regresiranje prehrane, ki pa se ne sme izplačevati v gotovini posameznikom,
- nagrade jubilentom,
- pomoč družini ob primeru smrti člana kolektiva, če se je ponesrečil pri delu,
- podpore upokojencem,
- nagrade za preprečitev škode,
- pomoči poškodovancem ali obolelim delavcem.

Višini osebnih prejemkov v breme sklada skupne porabe določijo podpisnice v skladu s svojimi avtonomnimi predpisi, posebej pa se obvezujejo, da ne bodo izplačevale odpravnine ali posmrtnine v višjih zneskih, kot znaša dvomesečni povprečni osebni dohodek delavcev v podjetju.

Člen 9

Da bi zagotovile eksistenčni minimum, se podpisnice obvezujejo, da bodo zagotovile svojim delavcem za polni delovni čas in za normalni delovni uspeh osebne dohodke, ki ne bodo nižji od 900,00 din mesečno.

Najvišji osebni dohodek za polni delovni čas je odvisen:

- od povprečnega neto kalkulativnega OD,
- od doseženega celotnega dohodka,
- od uspešnosti poslovanja, ki je izraženo s faktorjem stimulacije (čl. 7).

Najvišji neto osebni dohodek (NNOD) se izračuna po naslednji formuli:

$$NNOD = \text{povprečni neto KOD} \times \text{faktor celotnega dohodka} \times \text{faktor stimulacije}$$

Faktor celotnega dohodka (FCD) se ugotovi po naslednji tabeli:

celotni dohodek v 000	FCD
do 50,000	3,2
od 50,000 do 100,000	3,4
od 100,000 do 150,000	3,6
od 150,000 do 200,000	3,8
nad 200,000	4,0

Najvišji neto osebni dohodek, izračunan iz povprečnega neto kalkulativnega osebnega dohodka, pomnožen s faktorjem celotnega dohodka in faktorjem stimulacije, ne sme presegati 6.000,00 din.

$$PNKOD \times FCD \times FS \leq 6.000, -$$

Člen 10

Zaradi potreb po stanovanjih se podpisnice obvezujejo, da bodo zbirale namenska sredstva v višini najmanj 4 % od brutto osebnih dohodkov za gradnjo, nakup in adaptacijo stanovanj. Obliko in način razdelitve teh sredstev urejajo avtonomni predpisi podpisnic.

Za izobraževanje delavcev bodo podpisnice namenile 1 % od brutto osebnih dohodkov.

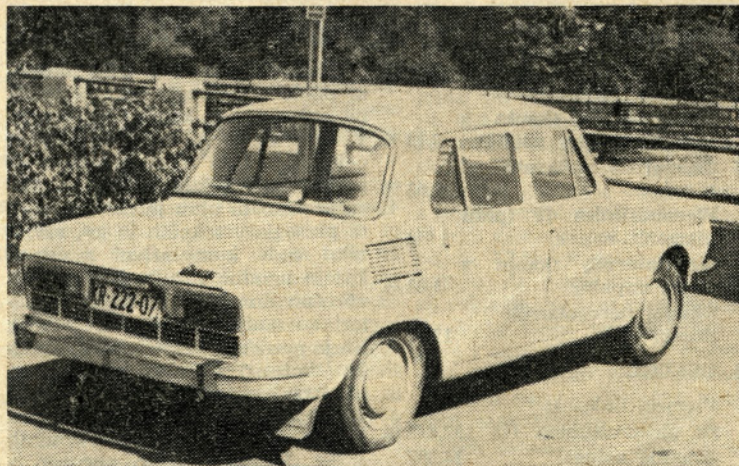
Člen 11

Za časčasne odsotnosti z dela zaradi bolezni bodo podpisnice priznale in izplačale delavcem nadomestilo osebnega dohodka najmanj v višini: 80 % povprečnega osebnega dohodka delavca v preteklem letu.

Člen 12

Organ za izvajanje tega sporazuma je zbor podpisnic sporazuma, v katerega imenuje delavski svet vsake od podpisnic po enega člana. Zbor podpisnic si izvoli predsednika in njegovega namestnika.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Tokrat samo opozorilo lastnikom osebnih avtomobilov (str. 2). Tudi v podjetju se mora upoštevati pravilo o parkiranju!

Poskrbimo za red in čistočo okolice podjetja

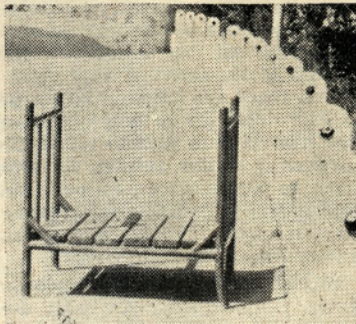
Prav nič lep ni pogled na podjetje, če se sprehodiš ob industrijskem tiru v obratu I. Kljub temu, da imamo določene prostore za odlaganje odpadnega materiala in smeti, reda ne znamo vzdrževati. Te dni so zunanji delavci začeli čistiti okolico podjetja tudi na zahodni strani. Res dosti dela bo potrebno, da bo vse počiščeno. O tem smo povprašali tov. Nandeta Hafnerja, ki nam je povedal naslednje:

»V našem podjetju zares ne znamo vzdrževati reda in čistoče. Ze letos aprila smo počistili okolico podjetja ob Savi, pa je bil kmalu nato spet nered. Nobena akcija ne bo pomagala, če se res vsi ne bomo držali reda. Iz obratov enostavno pripeljejo odpadke, razen material in smeti iz stavbe, nato pa jih odložijo kamorkoli, samo na določena mesta ne. Jasno je, da na tak način nikoli ne bomo imeli reda. Okolica skladi-

šča gotovega blaga je vsak dan taka, da smo morali odrediti kar enega delavca, ki preko vsega dne pometa in čisti na tem prostoru. Obratovodstva in ostali nadrejeni bi morali polagati več pozornosti glede okolice obratov, saj so tudi za to zadolženi. Vzdrževalno energetski obrat nima zunanjih delavcev samo za to, da bi odstranjevali odpadke in skrbeli za red in lep izgled podjetja.

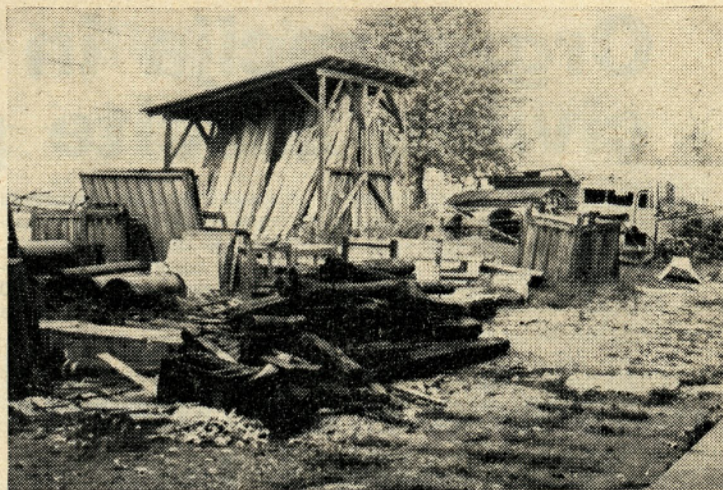
S sedanjo akcijo čiščenja smo začeli pri kolesarnici, pred delavsko restavracijo, skladiščem gotovega blaga in splošnim skladiščem. To bomo nadaljevali mimo vseh obratov tja do predilnice, skladišča bombaža in garaž. Ze vnaprej pa sem prepričan, da bo na spodnjem koncu spet nečistoča, še preden bomo akcijo zaključili. Če bomo hoteli imeti red v in izven prostora podjetja, bi bilo verjetno edino učinkovito kaznovanje tistih, ki ta nered povzročajo.

Omenil bi tudi tisti nered, katerega so pustili za seboj delavci podjetja Projekt, ki so v letošnjem letu izvajali gradbena dela na prizidku plemenitilnice. Na gradbišču je ostalo razno železje in plohi,

Mogoče to stajalo kdo uporablja za sončenje?

kar je sedaj prepuščeno vremenu. Pripomnil bi rad tudi to, da bi lahko mnogo več odpadnega materiala odprodali delavcem, ki bi ga z veseljem odkupili, če ne bi bila cena tako visoka. Za primer bi navedel odpadni kotel iz top-

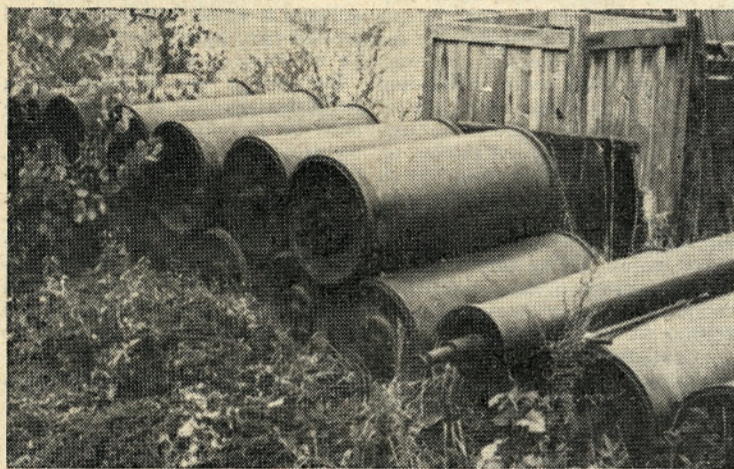

Nič kaj lep pogled, mogoče bo moral sneg pokriti ves nered, če ne bomo pohiteli s čiščenjem!

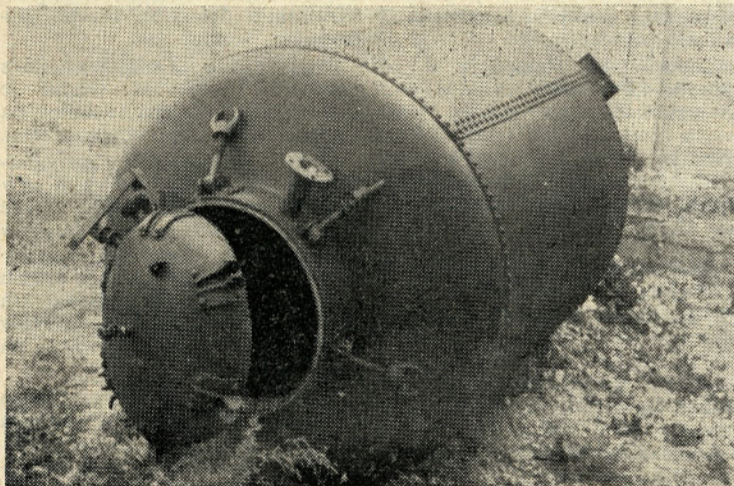
larne, katerega prekladamo sem in tja, ker nam je pač napoti. Za hotel se je že zanimal kupec, ki bi ga rad uporabil z majhno predelavo namesto cisterne. Cena za ta odpadni kotel pa je bila tako visoka, da se je kupec premislil. Kakšna usoda čaka sedaj omenjeni kotel? Verjetno ga bomo še večkrat prekladali, ko se bomo tega končno naveličali, ga bomo morali razrezati in odpeljati na odpad. S tem bodo nastali stroški in tu lahko postavim vprašanje, kaj bi bilo bolje? Mislim, da odgovor ni

težak. Primer kotla ni edini, tudi pri nekaterem drugem odpadnem materialu je podobna situacija. Prav bi bilo, da bi tudi pri odprodaji odpadnega materiala malo spremenili politiko oziroma cene. Na situacijo, kakršno nam je opisal tovariš Hafner, res ne moremo biti brezbržni. Za red in čistočo okoli podjetja bi morali skrbeti prav vsi. Kako malo truda je potrebno, pa bi bila naša okolica podjetja dosti lepša. Ali res ne znamo biti drugačni?

R. S.

Takih skritih prostorov, katere prerašča grmovje, pri nas ne manjka!

Opadni kotel, le kaj te čaka?

Vi vprašujete, mi odgovarjamo

V: V podjetju sem zaposlen v predilnici na delovnem mestu »delavec na trgalnem stroju 11 let. 4 leta prej pa sem delal v drugem podjetju. Koliko dni letnega dopusta mi pripada?

O: Po 74. členu Pravilnika o delovnih razmerjih vam po skupni delovni dobi pripada 16 obratovalnih dni dopusta, po delovni dobi v podjetju pa 3 dni. Ker delate na delovnem mestu, ki je zdravju škodljivo oz. zahteva fizičen napor, vam pripada še 1 dan dopusta. Skupno vam torej v letošnjem letu pripada 20 obratovalnih dni letnega dopusta.

V: 15. maja sem dopolnil 18 let starosti. Zanima me, če mi za letošnje leto še pripada dopust kot mladoletnemu delavcu?

O: Mladoletni delavci pod 18 let starosti imajo pravico poleg rednih meril za odmero dopusta iz 74. člena Pravilnika o delovnih razmerjih še dodatno 6 obratovalnih dni dopusta. V 75. členu istega pravilnika pa obstoja določilo, da se starost mladoletnih delavcev vzame na dan 30. 6. tekočega leta. Ker ste 15. maja dopolnili 18 let, nimate torej pravice do dodatnega dopusta.

V: V kratkem se bom vrnila s porodniškega dopusta in začela delati po 4 ure. Zanima me, če imam pravico do odmora med delovnim časom?

O: Ker delate s skrajšanim delovnim časom, nimate pravice do odmora med delovnim časom. Polurni odmor pripada le delavcem, ki delajo poln delovni čas 8 ur, kar določa 65. člen Pravilnika o delovnih razmerjih.

V: Po zakonu o delovnih razmerjih mora imeti delavec najmanj 14 in največ 30 dni dopusta. Zakaj je v našem podjetju najnižje število 12 dni dopusta in največ 26?

O: Vaše vprašanje pojasnjuje v

celoti 73. člen Pravilnika o delovnih razmerjih, ki se glasi: »Letni dopust delavca traja po zakonskih določilih najmanj štirinajst in največ trideset delovnih dni. Ker se proste sobote po zakonskih določilih štejejo, kot da jih je de-

lavec prebil na delu, se letni dopust odmerja po obratovalnih dneh tako, da se šest delovnih dni preračuna v 5 obratovalnih dni. Delavci imajo glede na to pravico do letnega dopusta najmanj 12 in največ 26 dni.

Zanimivo

TELEFON GOVORI IN PISE

Na Japonskem so iznašli telefon, ki prenaša tako govorno, kot pisano besedo. Ta iznajdba bo še posebno dobrodošla poslovnim možem, ki bodo ceno za ponujeno blago ne le slišali, ampak tudi videli zapisano, tako da ne bo moglo prihajati do nesporazumov. Telefon sprejema pisana in ustna poročila istočasno, pri tem pa uporablja različne valovne dolžine: dolžina 0,3 do 1,5 megaherza je za prenos pisave. Pri poskusih so dosegli 91-odstotno jasnost tako glaslu kot pisanega sporočila.

LETOŠNJI HUDI VIHARJI

Letos je divjalo že nekaj velikih neurij, ki so terjala tudi človeške žrtve. V Mozambiku je umrlo konec januarja 24 ljudi. Med silovitim neurjem v indijski državi Uta Pradeš je umrlo 17. maja 20 ljudi. V Hongkongu in Macau je terjal tajfun Freda eno smrtno žrtev (18. junija). Orkan Oliva nad Japonsko je 6. avgusta zahteval 60 človeških življenj. Tudi 17. avgu-

sta je v tajfunu »Rose«, ki je divjal nad Hongkongom, našlo smrt v strahotnem divjanju narave 125 ljudi. Japonsko je spet zajel tajfun, ki je terjal po podatkih najmanj 34 človeških žrtev.

ZAKAJ SO TINTNI SVINČNIKI NEVARNI?

Nekateri še dandanes uporabljajo tako imenovane tintne svinčnike, ker so praktični. A marsikdo se ne zaveda, da je treba s temi svinčniki pravilno ravnati. Človek ima navado, da zdaj vtakne svinčnik v usta in ga grizlja. Navaden svinčnik grizljati ni nevarno, pač pa neolikano. Tintni svinčnik pa škoduje našemu zdravju. Vsebuje mentilvijoličasto barvo, anilinsko barvo, ki je hud celični strup in povzroča vnetje in uničuje tkivo. Če se s takim svinčnikom zbudemo v prst, nastane vnetje in zastruplja še roko. Še bolj nevarno je, če si zastrupimo jezik, ki močno oteče in se moramo zdraviti v bolnišnici.

ZAKAJ VODA RAZTOPI UMAZANIJU?

Voda lahko sprejme in odplakne prah in navadno umazanijo, a tudi s kože odstrani umazanijo, če je v vodi raztopljiva. Pri umivanju našega telesa je voda posebno učinkovita, ker lahko prodre med vrhnje luske naše kože. Pri tem razrahlja roževinaste kožne celice, ki jih nato zlahka odstranimo s kože. Hkrati se odstrani umazanija z vrhnje kožne plasti, čeprav ni raztopljiva v vodi. Topla voda je seveda učinkovitejša od mrzle. Bolj hitro prodre v kožo in jo naglo razmehča. Če se po topli vodi odrgnemo z brisačo, prav dobro vidimo, kako so se odluščile zgornje plasti kože.

Zakaj se pritožujejo čistilke v plemenitilnici?

V plemenitilnici I imajo delavci možnost, da se po končanem delu okopljejo v kopalnicah, ki so opremljene s tuši. Tudi za brisače jim ni treba skrbeti, saj le-te lahko dobijo pri čistilki, katera jih po uporabi odda v pranje.

Do sem je vse lepo in prav. Čistilke se namreč pritožujejo, da se malo delavcev drži reda v kopalnicah in da se jih bolj malo poslužuje omenjenih brisač. Določeni kopalci si enostavno delajo brisače sami tako, da trgajo kose blaga, ki se nahaja v proizvodnji. Tako se nabere ob sobotah, ko se delavci največ kopajo, kar cele kupe različnih kosov blaga. Čistilke trdijo, da je včasih tudi približno do 100 kosov, dolgih od 50 cm pa vse do 3 m ali pa še več.

Tu vsekakor ni potreben noben komentar več. Zadeva je potrebna ostrega ukrepanja!!!

M. K.

Za dobro voljo

PRVI ŠTADIJ

— Imaš mogoče cigareto?
— Da. Toda, mar nisi prenehal kaditi?

— Sem. Vendar sem zdaj šele v prvem štadiju: prenehal sem jih kupovati.

V TRGOVINI

— Ta puloverček je res ljubek. Škoda le, da ni lepe barve.
— Kar mirne duše ga kupite. Ze

ob prvem pranju bo čisto ob barvo.

RADOVEDNI OČE

Oče šestnajletni hčerki, ki ima navado ure dolgo klepetati po telefonu:

— Ne morem verjeti, govorila si vsega 15 minut. Je bil morda kak nov fant?

— Noben nov fant. Samo napačna zveza.

Pletena obleka za deklico od 5-6 let

Material: ca. 500 g srednje debele volne, igle št. 3 in pomožne igle št. 2 1/2.

Vzorček: Pletene kite po 12 pentelj. Kite križamo v vsaki 6. vrsti.

Zadnji del:

Nasnujemo 148 pentelj. Spletemo spodnji rob, na obeh straneh sa-

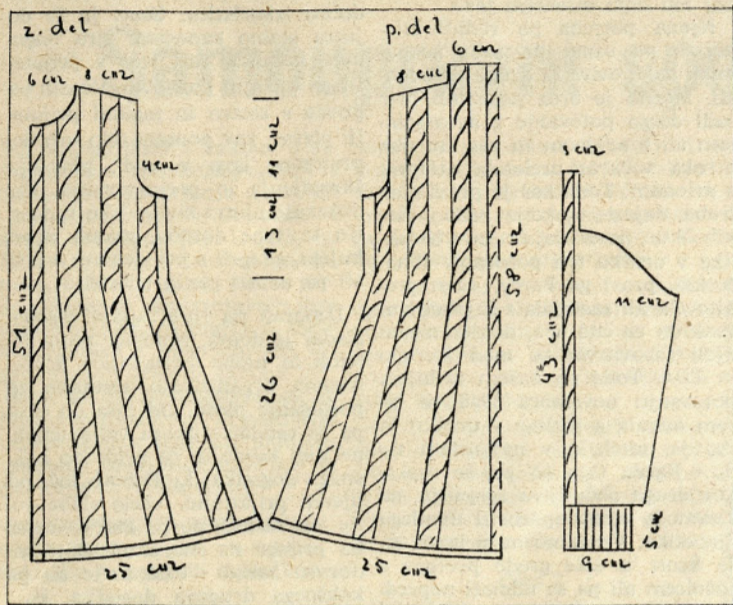
pentelj npr. 10 ali 8, v korist levih pentelj. Snemamo pri vsaki 12. vrsti pri vsaki kiti po 1 pentljo z leve in desne strani. V pasu nam ostane 96 pentelj. Nato pletemo ravno 13 cm do rokavnega izreza.

Obojestransko snemanje za rokav: v vsaki drugi vrsti 1 x 3 pen-

ima prsni del. Rokavu dodajamo 3 x v vsaki 8. vrsti po 1 pentljo, 9 x v vsaki 6. vrsti po 1 pentljo, da dobimo 70 pentelj, preden pričnemo s snemanjem. Rokavno obliko snemamo takole: Na obeh straneh v vsaki drugi vrsti 2 x 3 pentlje, 3 x po 2 pentlji, 2 x po 1 pentljo, 3 x 2 pentlji, 2 x 3 pentlje. Ostanek 18 pentelj pletemo ravno 8 cm in posnamemo.

Izdelava:

Dele oblikujemo in pripravimo na likalno mizo, navlažimo in pustimo, da se posušijo. Ne likamo. Nato jih sešijemo in nasnujemo za ovratnik skupno s pentljami iz pomožnih igel 94 pentelj. Ovratnik pletemo 1 leva, 1 desna in sicer 7 cm. Pletenje rahlo posnamemo, upognemo na notranjo stran in zašijemo. MaK

me desne, tako da dobimo rob z desnimi in levimi vrstami: 1 vrsta leva, 1 vrsta desna, 3-5 vrst. Nato pričnemo z vzorcem. Razdelimo pentlje na leve in desne. Med kitami, ki imajo 12 desnih pentelj, bo 25 levih pentelj. Če pa hočemo tanjše kite, vzamemo manj desnih

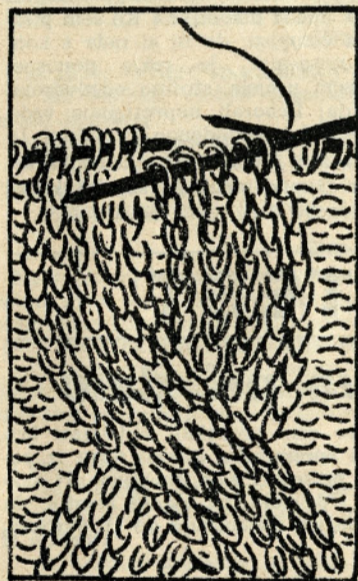
tlje, 2 x 2 pentlji, 3 x 1 pentljo, tako da ostane 76 pentelj. Po 11 cm ravnega pletenja snemamo za raglan rokav, poševno obojestransko: v vsaki 2. vrsti 3 x po 4 pentlje. Ostanek 32 pentelj pletemo ravno še 10 vrst. Pletenje snamemo na pomožno iglo in pustimo za ovratnik.

Srednji del:

Pletemo isto kot zadnjega, le da oblikujemo ovratni izrez. Po 10 cm pletenja od rokavnega izreza prenesemo srednjih 16 pentelj na pomožno iglo in pustimo; vsako stran ločeno snemamo: v vsaki drugi vrsti 2 x 2 pentlji in 4 x 1 pentljo. Ob 5. vrsti od vratnega izreza snemamo rame kot pri zadnjem delu.

Rokav:

Nasnujemo 39 pentelj in pletemo patent 1 leva in 1 desna, približno 18 vrst. Potem dodamo pri vsaki 5. pentlji po 1 pentljo, da se rokav razširi, tako dobimo 46 pentelj. Pentlje nato razdelimo: 17 pentelj pletemo levo in 12 desno za kito in zopet 17 levo. Rokav ima namreč samo 1 kito po sredini, lahko pa pletemo isto gostoto kot jih

Skleroza ožilja

Ljudje srednjih let in starejši živijo v neprestanem strahu pred rakom. Rak, res, iz dneva v dan pobija svoje žrtve. Toda mnogo pogostejši vzrok smrti je skleroza ali poapnenje ožilja. To je bolezen, ki se sicer ne more ozdraviti, lahko pa se njen tok ublaži, manj z zdravili, bolj pa s spremenjenim načinom življenja.

Kaj je pravzaprav skleroza? Enostavno povedano je skleroza nalaaganje apna na notranjih stenah krvnega ožilja, npr. tako, kakor se v loncu naloži apno iz vode. Ako poapnenje napreduje, lahko nastopi srčna ali možganska kap, včasih tudi odmiranje nekaterih udov. Redki so ljudje, ki se bojijo tega, morda zato, ker to nastopa neopazno, ne povzroča posebnih težav in ker umiranje ni tako tragično kakor pri raku.

Krvne žile našega telesa so dolge več kilometrov. Dokler smo mladi, so arterije mišičaste in elastične. Po 35. letu življenja pa se

javlja v steni ožilja tu in tam kakva okvara, pa telo poskuša to okvaro popraviti na ta način, da na to mesto naloži apno. Tako se začne skleroza.

Skleroza ima različen tok in se lahko pojavi na raznih delih telesa. Lahko poapnenijo velike arterije, pa se to ne občuti, lahko poapnenijo povsem majhne žile, pa izzovejo zelo neugodne težave. Če poapnijo npr. srčne koronarne žile, lahko povzročijo pojave takozvane angine pectoris ali srčne krče. Če sklerozirajo žile v možganih, se začne pojavljati pozabljenost, vrtoglavice, včasih popušča vid in sluh. Skleroza črevesnih arterij izzove napetost, skleroza arterij nog pa krče in rane.

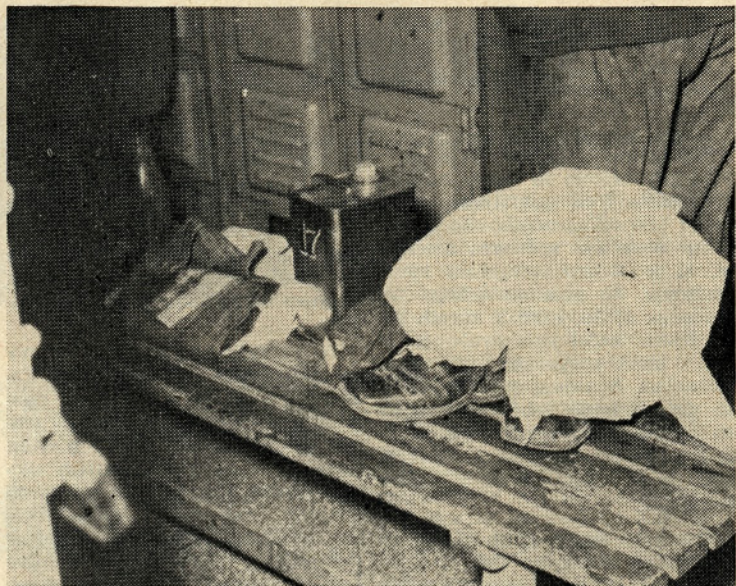
Ko poapnenje napreduje je nevarno tudi zato, ker se v poapnilih žilah tvorijo krvni strdki ali trombusi. Ti strdki lahko ostanejo na steni ožilja, lahko pa jih tok krvi odnese po žilah v srce, pljuča, možgane. Če ob tej priliki za-

mašijo kako življenjsko važno arterijo, lahko nastopi trenutna smrt. V drugem primeru lahko odmrde del organa, ki ga ta žila hrani.

Ali lahko preprečimo pojav skleroze ožilja? Tudi pri današnjem znanju medicinske vede, na žalost ne. Toda njen tok lahko ublažimo, napravimo znatno počasnejšega. V nekaj stvkih bi bili glavni nasveti: Ogibajte se preveč mastne hrane! Pijte in kadite zmerno in ne pijte več, kot je telesu potrebno! Posebno se priporoča sveža hrana v obliki sadja in solat! Skrbite za redno prebavo! Ne zanemarjajte gibanja! V mladih dneh se bavite s športom, v srednjih letih z gimnastiko in v starosti z rednimi sprehodi!

Če se boste držali teh enostavnih in lahko izvedljivih nasvetov, se ni treba bati skleroze, niti v pozni starosti; in če bo tudi prišla, ne bo v težki obliki.

dr. M. C.

V septembru je bilo pregledanih nekaj garderobnih omaric v plemenitilnici I. Pisana zbirka predmetov, ki se je nahajala v eni izmed pregledanih omaric, katero smo tudi fotografirali, nam dovolj zgovorno pove, da bo tudi v garderobah potreben red. Kos tekača, posoda za olje, steklenica za mleko (stara 2 leti), razne krpe, pa umazane nogavice itd., vse to se nahaja po omaricah, samo tisto ne, kar sodi noter. Ali smo res taki malomarneži?

Zahvale

Ob nenadni in nenadomestljivi izgubi mojega moža

MARJANA DRINOVEC

se iskreno zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem druge izmene tkalnice Rütli obrata I za zbrano denarno pomoč, cvetje, izrečeno sožalje in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Žalujoča Jožica Drinovec

Vsem sodelavkam in sodelavcem tkalnice I se najlepše zahvaljujem za prelepo darilo, katerega so mi poklonili ob odhodu v pokoj. Tudi vnaprej jim želim obilo uspehov pri delu in medsebojnega razumevanja.

Angela Škapin.

Vsem sodelavcem iz predilnice I — izmeni A in C se pristrčno zahvaljujem za darilo ob moji upokojitvi in jim želim še veliko delovnih uspehov.

Rozalija Bitenc

Sodelavcem vzdrževalno energetskih obratov se lepo zahvaljujem za obisk in denarno pomoč v času moje bolezni. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Lojze Avman

Izvršnemu odboru sindikata predilnice I in obratovodstvu se najlepše zahvaljujem za lepo spominsko darilo ob moji upokojitvi in jim želim še vnaprej veliko delovnih uspehov.

Ivan Mlinar

Za dobro voljo

PRIDNA ŽENA

— Moja žena je tako redna in delavna, da je ne morem več prenašati.

— Toda človek, saj to je sijajno, če je žena pridna!

— Prav, toda zamisli si, če ponoči vstanem, da popijem čašo vode, najdem posteljo, ko se vrnem že postlano...

MNENJE

— Kako si zadovoljen z novim delom?

— Prav nič, hočejo, da bi delal za dva. Na srečo smo štirje.

POSLEDNJA ŽELJA

Notar je vprašal umirajočega: — Zakaj neki hočete biti pokopani ravno v morju?

— Ker se je tašča zaklela, da bo plesala na mojem grobu...

SREČA

Janezek je prinesel slabo spričevalo in oče ga je nadrl:

— Ničvredni sin! Mar te ni prav nič sram? Samo poglej Tončka,

kako je priden, inteligenten, pravi ponos svojih staršev. Jaz bi bil presrečen, če bi bil njegov oče!

— To bi bil revež! je odgovoril sin. Pred tednom dni je Tončkovega očeta povozil avto in so mu morali odrezati obe nogi!

**Sodeluj
v
Tekstilcu
tudi ti!**

Družina v boju proti diabetesu

(Nadaljevanje in konec)

Včasih bi bilo to hotenje težko uresničiti. Pred odkritjem insulina je bilo edino učinkovito zdravljenje diabetesa v železni disciplini, ki je strogo omejevala način prehrane. Še posebno nekega nesrečnega dečka, kako je zaradi hude lakote začel jesti zrnje, ki je bilo v kletki njegovega ljubljene kanarčka. Navajajo celo starši, ki so gotovo imeli dober namen, da so zapirali svoje otroke, da bi jih laže podvrgli predpisom, potrebnim za njih zdravljenje in daljše življenje.

Dandanes pa na srečo ni več tako, četudi mora biti dan diabetika skrbno urejen. Znamenit specialist je rekel: »Najbolj važno za otroka je ponašanje njegovih staršev, zdravnikov, bolničark, prijateljev in učitelja. Okolje ne sme biti strogo niti ga ne sme preveč razvajati; nasprotno, pomagati morajo mlademu diabeti-

ku, da razume svoj problem in si pridobi potrebno samostojnost. Dr Albert Mégevand, profesor pediatrije na medicinski fakulteti v Ženevi, je mnenja, da je za mlade diabetike samostojnost skoraj neka fiziološka potreba in cilj, za katerim mora težiti prizadeta družina.

To stališče zavzema tudi mnogo zdravnikov različnih dežel. Zakonca Parry sta bila znatno opogumljena in nadaljevala stas svojim prizadevanjem, da bi njunim otrokom v danih okoliščinah mogoče živeli kar se da normalno življenje. Kar se pa tiče prehrane, nikakor ni potrebno, da bi se Deborah in Scott držala kdo ve kako natančne in stroge diete. Praktično jima je dovoljeno, da jesta vse, kar imata rada. Izogibati se morata edinole jedi, ki so prebogate maščob. Za normalen zajtrk pojé Scott, ki je sedaj močan majhen deček devetih let kup toplih rogljičkov, namazanih z

maslom. Pogoltno jim z eno do dvema skodelicama čokolade, ne da bi se pri tem kaj več oziral na svoj diabetes ali pa na obseg svojega pasu. »Scott je zelo aktiven otrok in potrebuje veliko kalorij,« pripominja njegov oče. »Debbie pa je mirnega značaja; za zajtrk ji zadostuje krožniček ovsenih kosmičev in skodelica kave.« Cetu-di je diabetes, za katerim boleha mala deklica, lažje oblike kakor pri njenem bratu, pa morata oba otroka imeti redilno opoldansko kosilo, ki vsebuje meso, krompir, zelenjavo in to celo poleti. »Ko smo živeli v ZDA,« pripoveduje g. Parry, »se je tamkajšnjim ljudem zdelo čudno, da pri nas opoldne cela družina sede za mizo k izdatnemu kosilu. V tej deželi namreč jedo obroke neredno in kadar se kdo spomni. Toda nam je ta način ravnanja všeč in se zelo dobro sklada s švicarskimi navadami.« Za večerjo pa sestoji Scottov jedilnik pogostoma iz zrezkov, ribe ali špagetov s slanino; tudi želatina juha je zelo cenjena. Debbie pa se zadovolji z jajci na slanini oba otroka pa smeta pojedsti pa dva velika kosa kruha. Razen tega pojé Scott vmes še dve malici (katerih Deborah ne potrebuje), eno ob 10,30 dopoldne in drugo ob 20. uri, neposredno pred spanjem.

Takšen je osnovni način prehrane dveh malih diabetikov, ki je dovolj gibek, da jim ne daje občutka, da bi bili nepretrgoma pod nadzorstvom ali da bi jim odtegovali najljubša jedila. »Od časa do časa nam prinese neki prijatelj iz ZDA katera izmed tistih živil, ki so tam namenjena diabetikom,« pravi g. Parry, »tako npr. kekse, nasploh nimajo posebno radi sladkarij.« Res je sicer, da Scott, ko ob sobotah jutraj dobi svojo žepnico, včasih ob priliki s prijatelji skoči v špecerijo na vogalu in si tam kupi zvečilni gumi, toda starši ob tem kratko malo zanižijo.

»Spočetka nam je povzročalo skrbi vprašanje insulinskih injekcij,« razlaga g. Parry. »Vsak dan je treba vbrizgati po eno in tudi urin mora biti vsak dan preiskan, tako zaradi količine sladkorja kakor tudi zaradi morebitne prisot-

nosti kislin. Svetovali so nam, naj otrokom samim prepustimo odgovornost za njihove injekcije in teste. Začeli smo ako in uspelo nam je v celoti. Analiza urina obstoji preprosto v tem, da ugotovimo spremembo v barvi specialno pripravljene papirja; kar se pa tiče injekcij, ki jo Deborah vbrizga večkrat sama in jo nato da še bratu. Mislim, da to veliko pripomore k temu, da otroci dobijo občutek, da sami kontrolirajo bolezen, čeprav Scott včasih zahteva, naj mu dam injekcijo jaz.«

Njuna potreba po rednih injekcijah pa sama po sebi ne pomeni kake ovire za druge dejavnosti. Možno je brez posebnih ovir tudi dolgo potovanje z avtomobilom ali z avionom in res sta oba otroka večkrat preletela atlantik z avionom. Toda ker je praviloma treba dajati injekcije redno vsakih 24 ur, povzročajo težave le razlike v urniku teh potovanj. »Spočetka,« pravi ga Parry, »sem prehitela ali zastajala z injekcijami vsak dn za eno uro, dokler nismo ujeli časovnerazlike med Evropo in ZDA. Toda na našem zadnjem potovanju novembra 1968 se nisem ozirala a razlike v urniku in vse je potekalo v najlepšem redu.« Razen tega so pa še vsekar druga občutljiva tveganja, na katera je treba opozoriti mladega diabetika. Vzemimo na primer, da se Scott iz šole grede pretepa s sošolcem ali pa se udeleži nepredvidne nogometne igre s svojim prijatelji. Tedaj se nenadoma zgodi, da potrebuje organizem večje množine energije in da pride njegova kri ob vse rezerve sladkorja. Če bi bila njegova presnova normalna, bi njegovo telo izrabljene rezerve nadomestilo z naravnimi procesi, toda prisotnost injicirane ga insulina pomeni, da se nadaljuje proces izgorevanja sladkorja brez kakega posredovanja običajnih kontrolnih mehanizmov. Lahko se zgodi, da se rezerve sladkorja, ki so potrebne možganom in črevesju, izrabijo in da nastopi koma. Da bi se obvarovala te nevarnosti, imata Scott in Deborah s seboj vedno košček sladkorja, da ga použijeta, če bi bilo potrebno, in tako izravnata položaj.

V šoli ravna s Scottom in Deborah tako kakor z drugimi otroki njunih let in ju ničposebej ne razvajajo. Deborah je sedaj deklica 12 let, živahnih oči, v popolnem razvoju in zanima se za mnogo stvari. Razen občasnih odsotnosti zaradi njenega zdravstvenega stanja dela z veliko vztrajnostjo in dosega dobre šolske uspehe. Njena učiteljica včasih opazi pri delu določene nepravilnosti, ki pa nimajo ničesar nenormalnega na sebi, če upoštevamo okoliščine. »Slabosti so le prehodnega pomena in Deborah se takoj spet znajde,« pravi ona. »Inteligentna je in dobro napreduje.«

Prosti čas pa Scott in Deborah dobro izkoristita. Scott je že do jutra stalno zaposlen: igra nogomet, kotalka, rad teče s prijatelji po bližnjih gozdovih. Včasih pa gresta s sestro in malimi prijatelji plavat, kar pomeni celo uro nepretrgane igre v vodi, plavanja škropljenja in premetavanja, kar dokazuje njuno življenjsko radost. Ko se vrne domov, vzame Scott knjigo, se igra s svinčnimi vojaki ali pa mirno gleda televizijo.

Deborah pa ljubi »pop« glasbo. Kadar je doma, venomer zvoni telefon in njene prijateljice nepretrgoma organizirajo sestanke za poslušanje plošč. Od časa do časa pa se vendarle dobra volja umakne tudi kujanju, če pride do kakšnega dogodka, ki Deborah loči od njenih prijateljic. »Zelo slabe volje je,« razlaga gospa Parry, »če se na primer ne more udeležiti tridnevne šolske ekscurzije ali pa kakšnega drugega dogodka, ki-kake druge prireditve take vrste. Toda to je bolj izjema kakor pravilo.«

Dejstvo je, da kaže Deborah presenetljivo razumsko zrelost za otroka teh let v takem položaju, kjer ji pa dejansko nikoli ni odpovedala pomoč in podpora družine. Uspelo ji je celo, da si je pridobila številne nove prijatelje s posredovanjem nekega časopisa za mlade diabetike. »Ko sem pisala časopisu, da bi si rada s kom dopisovala,« je rekla ponosno, »sem prejela stotino odgovorov.« Zdaj Deborah nepretrgoma vzdržuje korespondenco z malimi Indijci in Amerikanci, s katerimi deli skupne izkušnje, saj jih konec koncev družijo ista nevarnost.

Obiskali in obdarili smo mamico, ki je pred kratkim rodila trojčke

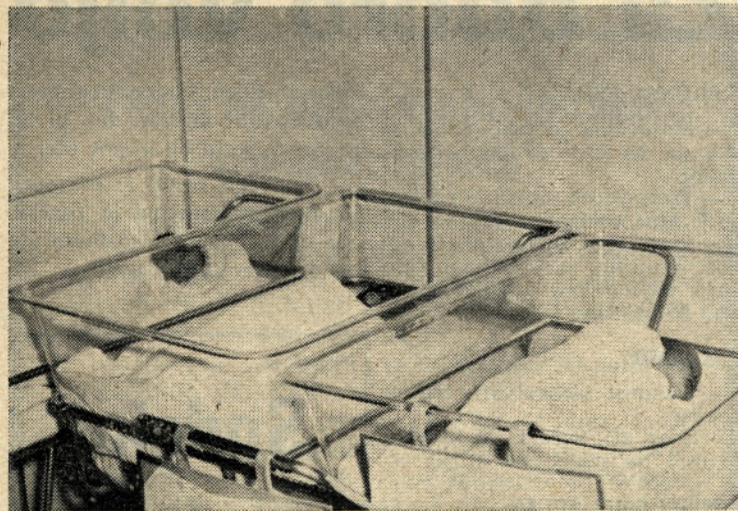

Nasmejana mamica Slavka Gantar

Čeprav že malce pozno, naj tudi ostale člane kolektiva obvestimo, da smo v kranjski porodnišnici obiskali in obdarili v imenu našega kolektiva srečno mamico Slavko Gantar, ki je 17. avgusta rodila trojčke.

Predstavniki kolektiva smo jo v petek, 27. avgusta po hudem deževnem naliivu obiskali v porodnišnici. »Delegacija« se je na ta obisk kar mrzlično pripravljala, saj ne greš kar vsak dan v porodnišnico,

ko smo stali pred Slavko Gantar in ji čestitali ob tem dogodku. Bila je presenečena in srečna hkrati. Povedala je, da se je sedaj že živela v tako številno družino in da se ne boji dela, ki jo čaka doma, saj ji bodo vsi člani družine pomagali. Povedala nam je tudi, da so jo obiskali skoraj že vsi predstavniki kranjskih tovarn in ji prinesli darila in čestitke. Sestra Milena Skubic je ob tem pripomnila, da bo moral mož

Ob obisku so vse tri štručke spale

še manj pa ne vidiš mamico s trojčki, ki pa ima doma že tri leta in pol stara dvojčka in 6-letnega Tomaža. Za darilo smo ji izbrali dve bali barvaste flanelne v roza in modri barvi z drobnim vzorcem; temu pa smo dodali še lep šopek. V nas je vladala kar neka nape-

peljati kar precej velik avto, če bo hotel odpeljati vsa darila domov. Po prijetnem kramljanju smo se poslovili od mamice Slavke Gantar in ji zaželeli še enkrat veliko sreče in zdravja njej in družinici.

A. Rupnik

3. NAGRADNI TEST

Tokrat s področja varstva pri delu

Vse kaže, da smo z uvedbo nagradnih testov že zapolnili praznino, ko smo prenehali objavljati križanke. Vse več pravih rešitev prihaja v uredništvo. Danes smo za spremembo izbrali temo iz področja varstva pri delu, kateri članom kolektiva prav gotovo ne bo pretežek. Kot običajno pri vsakem vprašanju navajamo tri odgovore, od katerih je eden pravilen. Odgovore, za katere menite, da so pravilni, obkrožite in tako izpolnjen test oddajte v uredniške skrinjice, najkasneje do 15. oktobra. O rezultatih žrebanja vas bomo obvestili v naslednji številki glasila.

1. Zdravstveni pregledi pred sprejemom na delo so obvezni za:

- delavce, ki se štejejo za mladoletne
- vse novospregate delavce
- samo za delavce, ki bodo delali na zdravju škodljivih delovnih mestih

2. Delavec v vinjenem stanju:

- lahko opravlja svoje delo, mora pa biti pod nadzorstvom
- lahko opravlja manj nevarno delo
- ne sme opravljaljati dela

3. Mladoletni delavci so osebe:

- vsi, ki hodijo v šolo
- vse zaposlene osebe do 18 let starosti
- ki se uvajajo oz. priučujejo delu

4. Delavec mora predpostavljene seznaniti s pomanjkljivostmi na delovnem mestu:

- naslednji dan
- takoj ko to opazi
- ob remontu

5. Kje smemo skladiščiti lahko vnetljive tekočine:

- v posebnih za to prirejenih skladiščih
- na delovnem mestu
- v garderobi

6. Na kateri strani je dovoljeno čistiti valje na delovnih strojih:

- na vstopni strani
- na izstopni strani
- na obeh straneh

7. Prah na splošno povzroča predvsem:

- revmatska obolenja
- bolezni dihalnih organov
- poškodbe slušnih organov

8. Kdo je dolžan nadzorovati odgovorne osebe pri izvajanju varstva pri delu:

- delavski svet podjetja
- odbor za varstvo pri delu
- neposredno predpostavljeni

9. Kako gasimo električ. naprave:

- z vodo
- gasilskim aparatom CO₂
- ne gasimo

10. Kaj je treba storiti, če se delovni stroji ustavijo zaradi prekinitve električnega toka:

- izkoristiti čas in očistiti stroj
- stroj izključiti
- stroj pustiti vključen